

ЕРЕВАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
YEREVAN STATE UNIVERSITY

СТУДЕНЧЕСКОЕ НАУЧНОЕ ОБЩЕСТВО
STUDENT SCIENTIFIC SOCIETY

ISSN 1829-4367

СБОРНИК НАУЧНЫХ СТАТЕЙ СНО ЕГУ

*МАТЕРИАЛЫ ЮБИЛЕЙНОЙ НАУЧНОЙ СЕССИИ,
ПОСВЯЩЕННОЙ 95-ЛЕТИЮ ОСНОВАНИЯ ЕГУ*

COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES OF YSU SSS

*MATERIALS OF THE SCIENTIFIC SESSION
DEDICATED TO THE 95TH ANNIVERSARY OF YSU*

1.5 (8)

Общественные науки - Social sciences

(Юриспруденция и политология) - (Jurisprudence and Political science)

ЕРЕВАН - YEREVAN

ИЗДАТЕЛЬСТВО ЕГУ - YSU PRESS

2015

ԵՊՀ ՈՒԳԸ ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

*ԵՊՀ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ 95-ԱՄՅԱԿԻՆ ՆՎԻՐԿԱԾ
ՀՈԲԵԼՅԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԻ ՆՅՈՒԹԵՐ*

1.5 (8)

*Հասարակական գիտություններ
(Իրավագիտություն և քաղաքագիտություն)*

ԵՐԵՎԱՆ
ԵՊՀ ՀՐԱՏԱՐԱԿԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

2015

Հրատարակվում է
ԵՊՀ գիտական խորհրդի որոշմամբ
Издается по решению Ученого совета ЕГУ
Published by the resolution of the Academic Council of YSU

Խմբագրական խորհուրդ՝

ի. գ. դ., պրոֆ. Ա. Գաբուզյան
ի. գ. դ., պրոֆ. Ս. Դիլբանդյան
ի. գ. դ., պրոֆ. Ա. Վաղարշյան
բ. գ. դ., պրոֆ. Գ. Զեռյան
ի. գ. թ., դոց. Լ. Մելիքջանյան
ի. գ. թ., դոց. Գ. Բեքմեզյան
ս. գ. թ., դոց. Մ. Վարդազարյան

Редакционная коллегия:

д. ю. н., проф. А. Габузян
д. ю. н., проф. С. Дилбандян
д. ю. н., проф. А. Вагаршян
д. п. н., проф. Г. Керян
к. ю. н., доц. Л. Меликджанян
к. ю. н., доц. Г. Бекмезян
к. и. н., доц. М. Вардазарян

Editorial Board

DSc, prof. A. Gabuzyan
DSc, prof. S. Dilbandyan
DSc, prof. A. Vagharshyan
DSc, prof. G. Keryan
PhD, associate prof. L. Melikjanyan
PhD, associate prof. G. Bekmezyan
PhD, associate prof. M. Vardazaryan

Հրատ. պատասխանատու խմբագիր՝ ***Մ. Մալխասյան***

Հրատարակիչ՝ ԵՊՀ հրատարակչություն
Հասցե՝ ՀՀ, ք. Երևան, Ալ. Մանուկյան 1, (+374 10) 55-55-70, publishing@ysu.am
Հրատարակության նախապատրաստող ստորաբաժանում՝ ԵՊՀ ուսանողական
գիտական ընկերություն
Հասցե՝ ք. Երևան, Ա. Մանուկյան 1, (+37460) 71-01-94, ssspub@ysu.am, sss@ysu.am
ԵՊՀ ՌԻԳԸ հրատարակումների կայք՝ ssspub.yasu.am

Վահագն Գրիգորյան
ԵՊՀ, Իրավագիտության ֆակուլտետ,
Քաղաքացիական դատավարության ամբիոն, ասպիրանտ
Գիտ. ղեկավար՝ ի.գ.թ., դոց. Ս. Մեղրյան
Էլ. փոստ՝ vahagnplus2004@yahoo.com

ՀՀ ՎԵՐԱՔՆՆԻՉ ԶԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹԱՅԻՆ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԱՌՆՉՎՈՂ ՄԻ ՇԱՐՔ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ

Իրավաբանական գրականության մեջ վերաքննիչ դատարանի գործառնության լիազորություններն ավանդաբար դասակարգվում են կազմակերպական-կարգադրիչի և կանխարգելիչի:

Վերաքննիչ դատարանի կազմակերպական-կարգադրիչ լիազորություններ ասելով՝ պետք է հասկանալ վերաքննիչ դատարանի իրավունքների և պարտականությունների որոշակի շրջանակ, որոնք կանխորոշում են վերաքննիչ վարույթի հարուցման, վերաքննիչ բողոքի քննության նախապատրաստման, մասամբ նաև՝ բողոքի բուն քննության ընթացքը: Այս լիազորությունների իրականացմամբ վերաքննիչ դատարանը պատասխան ռեակցիա է տալիս գործին մասնակցող անձանց՝ իրավական հետևանքներ առաջացնող գործողություններին¹:

Վերաքննիչ դատարանի կանխարգելիչ լիազորություններն ուղղված են ոչ իրավաչափ իրականացված բողոքարկման, ինչպես նաև դատավարական օրենսդրությամբ ամրագրված արգելքների առկայության պարագայում դատական ակտերի վերաքննիչ վերանայումը բացառելուն և խափանում են վերաքննիչ վարույթի ծագումն ու հետագա ընթացքը: Արգելակող կարելի է համարել, մասնավորապես՝ վերաքննիչ բողոքը վերադարձնելու և վերաքննիչ բողոք բերած անձի կողմից բողոքը հետ վերցնելու հետևանքով վերաքննիչ վարույթը կարճելու լիազորությունները²:

Իրավաբանական գրականության մեջ վերաքննիչ դատարանի գործառնության լիազորությունների շարքում առանձնացնում են նաև պրոֆիլակտիկ լիազորությունները, որոնք ուղղված են քաղաքացիական դատավարությունում հնարավոր նոր իրավախախտումները կանխելուն և բացառելուն³: Վերաքննիչ դատարանի պրոֆիլակտիկ լիազորությունների թվին է դասվում մասնավոր որոշումների կայացումը: Հարկ է նշել, որ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը⁴ վերաքննիչ դատարանին պրոֆիլակտիկ լիազորություններով չի օժտել⁵:

Մասնավոր որոշումները ռուսական գրականության մեջ անվանվում են նաև հատուկ որոշումներ, քանի որ դրանք ուղղված են ոչ թե քաղաքացիական գործի լուծմանը, այլ հետապնդում են հատուկ՝ գործի քննության ընթացքում թույլ տրված իրա-

¹ Տե՛ս **Кузнецов П.**, Возбуждение кассационного производства по гражданским делам, էջ 9, **Тимофеев Ю.**, Полномочия суда второй инстанции в гражданском процессе: современные проблемы, Москва, 2008, էջ 82:

² Տե՛ս **Հովհաննիսյան Վ.**, Վերաքննության կարգով դատական ակտերի վերանայման հիմնախնդիրները քաղաքացիական դատավարությունում, Երևան, 2013, էջ 283-284:

³ Տե՛ս **Пучинский В.**, Кассационное производство в советском гражданском процессе, Москва, 1973, էջ 25:

⁴ Ընդունվել է 17.06.1998 թ., ուժի մեջ է մտել 01.01.1999 թ.: Տե՛ս ՀՀԳՏ 1998/20(53), 09.09.1998 թ.: Այսուհետ՝ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրք կամ ԶԴՕ:

⁵ Տե՛ս **Հովհաննիսյան Վ.**, էջ 295-296:

վախախտումները բացահայտելու և հետագայում դրանց կրկնությունը կանխելու նպատակ¹:

Մասնավոր (հատուկ) որոշումներն իրավաբանական գրականության մեջ բնութագրվում են որպես դատարանի կողմից գործի դատական քննության ընթացքում հայտնաբերված օրենքի առանձին էական խախտումներին արձագանքելու եղանակ: Այդ իրավախախտումները կարող են կատարված լինել ինչպես առանձին պաշտոնատար անձանց, այնպես էլ՝ քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց կողմից²: Ընդ որում, պարտադիր չէ, որ այդ սուբյեկտները հանդիսանան գործին մասնակցող անձինք³: Դատարանը, հանդիսանալով պետական մարմին, չի կարող չարձագանքել գործի քննության ընթացքում իր կողմից հայտնաբերված խախտումներին և պաշտոնատար անձանց աշխատանքում թույլ տրված թերացումներին:

Առաջին ատյանի դատարանի դատական ակտի օրինականությունը և հիմնավորվածությունը ստուգելիս վերադաս դատարանը կարող է հայտնաբերել իրավունքի նորմերի խախտումներ, որոնք հանգեցրել են տվյալ քաղաքացիաիրավական վեճի առաջացմանը, նյութական կամ դատավարական նորմերի այնպիսի խախտումներին, որոնք չեն ազդել գործի ելքի վրա և դատական ակտի բեկանման համար հիմք չեն հանդիսանում: Այսպիսի խախտումներին դատարանը պետք է արձագանքի մասնավոր որոշումների կայացման միջոցով⁴: Պետք է նշել, որ եթե խոսքը վերաբերում է ստորադաս դատարանի կողմից թույլ տրված սխալներին, ապա դրանք վերադաս դատարանի կողմից կարող են մատնանշվել ինչպես գործը լուծող (բողոքի՝ ըստ էության քննության արդյունքում կայացված), այնպես էլ՝ հատուկ այդ նպատակով կայացված մասնավոր որոշման մեջ: Ստորադաս դատարանների թույլ տված սխալները մատնանշվում են՝ դրանց կրկնությունը հետագայում բացառելու համար⁵:

Այս կապակցությամբ Ի. Չայցևը նշում է, որ մասնավոր որոշումների կայացումը միայն վերադաս դատարաններին պատկանող բացառիկ լիազորություն է⁶: Իսկ Ն. Ելիզարովը նշում է, որ մասնավոր որոշումները նպաստում են դատարանների աշխատանքում առկա սխալների վերացմանը և դատարանների կողմից օրենքի տառի խստիվ պահպանմանը⁷:

Այսպիսով, մասնավոր որոշումները բնորոշվում են որպես գործի քննության ընթացքում պաշտոնատար անձանց և առանձին քաղաքացիների կողմից թույլ տրված իրավախախտումների, ինչպես նաև հիմնարկների, ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների ու դրանց միավորումների և հասարակական կազմակերպությունների գործունեության մեջ էական բացթողումների ու թերությունների բացահայտման կապակցությամբ կայացվող ակտեր⁸: Ընդ որում, մասնավոր որոշումները կարող են վերաբերել թե՛ գործին մասնակցող, թե՛ գործին չմասնակցող սուբյեկտներին⁹:

Ինչպես իրավագիտորեն նշում է Վ. Յովհաննիսյանը, ՀՀ դատավարական օրենսդրությունը կառուցված է մասնավոր հարաբերություններին պետության միջամտու-

¹ Տե՛ս **Юдельсон К.**, Основные задачи и формы деятельности суда первой инстанции в советском гражданском процессе, “Краткая антология уральской процессуальной мысли: 55 лет кафедре гражданского процесса Уральской государственной юридической академии”, под ред. В Еркова, Екатеринбург, 2004, էջ 63:

² Տե՛ս “Гражданский процесс”, учебник, под ред. В. Яркова, 8-е изд., Москва, 2012, էջ 387:

³ Տե՛ս “Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу РФ”, под ред. Г. Жилина, 7-е изд., Москва, 2014, էջ 438:

⁴ Տե՛ս **Тимофеев Ю.**, էջ 176:

⁵ Տե՛ս **Հովհաննիսյան Վ.**, էջ 289-290, **Пучинский В.**, էջ 25:

⁶ **Зайцев И.**, Кассационные определения в советском гражданском процессуальном праве, Саратов, 1967, с. 7.

⁷ **Елизаров Н.**, Предупреждение и устранение нарушений гражданского законодательства областным (краевым) судом, Москва, 1977, էջ 9:

⁸ Տե՛ս “Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу РФ”, էջ 438:

⁹ Տե՛ս **Հովհաննիսյան Վ.**, էջ 290-291:

թյունը սահմանափակելու, ինչպես նաև՝ տնօրինչականության սկզբունքների հիման վրա: ԶԶ դատարանները կարող են քաղաքացիական շրջանառության մասնակիցների իրավունքների պաշտպանությանը և իրավախախտումների վերացմանը ձեռնամուխ լինել միայն շահագրգիռ անձանց դիմումով:

ԶԶ դատական օրենսգրքի¹ 21-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ քրեական և վարչական գործերով դատարանը դատավճռի, վճռի կամ որոշման հետ միաժամանակ համապատասխան հիմքերի առկայության դեպքում պարտավոր է կայացնել լրացուցիչ որոշում, որով պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի համապատասխան պաշտոնատար անձանց ուշադրությունն է հրավիրում դատական քննության ժամանակ ի հայտ եկած այն էական խախտումների վրա, որոնք թույլ են տրվել վարչական կամ քրեական գործով մինչդատական վարույթի ընթացքում:

ԶԶ օրենսդրությունը վերաբնիչ դատարանին (ինչպես նաև՝ ընդհանուր իրավասության դատարանին) չի վերապահել քաղաքացիական գործերով մասնավոր որոշումներ կայացնելու լիազորություն: Վ. Զովհաննիսյանը նման մոտեցումը համարում է ճիշտ, երբ խոսքը վերաբերում է առաջին ատյանի դատարանում գործի քննությանը չմասնակցած անձանց վերաբերյալ որոշում կայացնելուն: Մինևույն ժամանակ, Վ. Զովհաննիսյանը գտնում է, որ վերաբնիչ դատարանը պետք է արձագանքի առաջին ատյանի դատարանի կողմից թույլ տրված, սակայն վճռի բեկանման համար հիմք չհանդիսացող խախտումներին: Ընդ որում, դա պետք է արվի վճռի վերանայման արդյունքում կայացվող որոշման շրջանակներում: Այստեղ խոսքը գնում է ոչ թե առաջին ատյանի դատարանի նկատմամբ սանկցիաներ կիրառելու կամ նրան ցուցումներ տալու, այլ՝ տեղի ունեցած խախտումներին արձագանքելու և դրանք արձանագրելու մասին: Խոսքը վերաբերում է օրինակ դատավորի կողմից գործի քննության անհարկի հետաձգմանը կամ վարույթի անհարկի կասեցմանը²:

Համեմատության համար նշենք, որ ԶԶ վարչական դատավարության օրենսգրքի³ 128-րդ հոդվածով նախատեսված է լրացուցիչ որոշում կայացնելու ԶԶ վարչական դատարանի իրավունքը: Եթե գործի քննության ընթացքում վարչական դատարանը պարզում է, որ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինը թույլ է տվել ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց իրավունքների կոպիտ կամ պարբերական խախտումներ, ինչպես նաև ԶԶ Սահմանադրության կամ օրենքի այլ էական խախտումներ, ապա վարչական դատարանը վճռի հետ միաժամանակ կայացնում է լրացուցիչ որոշում, որով պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի համապատասխան պաշտոնատար անձի, իսկ անհրաժեշտության դեպքում՝ վերջինիս վերադասի ուշադրությունն է հրավիրում դատական քննության ժամանակ ի հայտ եկած այն էական խախտումների վրա, որոնք թույլ են տրվել վարչական գործով մինչդատական վարույթի ընթացքում:

Նման որոշում կարող է կայացվել նաև լիցենզավորված և արտոնագրված սուբյեկտների նկատմամբ, եթե կոնկրետ գործով առկա ապացույցները տվել են վերջիններս:

Լրացուցիչ որոշումն ուղարկվում է խախտում թույլ տված պաշտոնատար անձի վերադասին (լիցենզավորող, արտոնագրող մարմնին), իսկ դա չլինելու դեպքում՝ խախտում թույլ տված պաշտոնատար անձին, որը պարտավոր է որոշումը ստանալուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում, քննարկել այն:

¹ Ընդունվել է 21.02.2007 թ., ուժի մեջ է մտել 18.05.2007 թ.: Տե՛ս ԶԶԳՏ 2007/20(544) հոդ. 489, 18.04.2007 թ.: Այսուհետ՝ ԶԶ դատական օրենսգրքի կամ ԴՕ:

² Տե՛ս **Զովհաննիսյան Վ.**, էջ 291-292:

³ Ընդունվել է 05.12.2013 թ., ուժի մեջ է մտել 07.01.2014 թ.: Տե՛ս ԶԶԳՏ 2013/73(1013), 1 հոդ. 1186.1, 28.12.2013 թ.: Այսուհետ՝ ՎԴՕ:

ՎԴՕ-ի 147-րդ հոդվածով նախատեսված է ՀՀ վարչական վերաքննիչ դատարանի կողմից լրացուցիչ որոշում կայացնելու իրավունքը: Ընդ որում, վարչական վերաքննիչ դատարանն օժտված է լրացուցիչ որոշում կայացնելու իրավունքով միայն խիստ սահմանափակ դեպքերում: ՎԴՕ-ի 144-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ վերաքննիչ դատարանն ընդունում է դատավարության մասնակցի կողմից վարչական դատարան չներկայացված ապացույցները, բացառությամբ այն դեպքի, երբ համարում է, որ դրանք գործի լուծման համար էական նշանակություն չունեն: Եթե դատավարության մասնակիցը չի հիմնավորում, որ վարչական դատարանում գործի քննության ժամանակ ապացույցը չի ներկայացրել իր կամքից անկախ հանգամանքներով, ապա դատական ծախսերը, անկախ գործի ելքից, ՎԴՕ-ի 60-րդ հոդվածի 11-րդ մասով սահմանված չափով կրում է դատավարության այդ մասնակիցը: Իսկ ՎԴՕ-ի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է, որ այն դեպքում, երբ վերը նշված (ապացույցը ժամանակին չներկայացրած) դատավարության մասնակիցը պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինն է կամ դրա պաշտոնատար անձը, վերաքննիչ դատարանը կայացնում է լրացուցիչ որոշում՝ ՎԴՕ-ի 128-րդ հոդվածով սահմանված կարգով:

Լրացուցիչ որոշումների կայացման իրավունքի կապակցությամբ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի¹ 360¹-րդ հոդվածը սահմանում է, որ դատարանը, համապատասխան հիմքերի առկայության դեպքում, դատավճռի կամ որոշման հետ միաժամանակ պարտավոր է կայացնել լրացուցիչ որոշում, որով պետական մարմնի համապատասխան պաշտոնատար անձանց ուշադրությունն է հրավիրում դատական քննության ժամանակ ի հայտ եկած այն էական խախտումների վրա, որոնք թույլ են տրվել քրեական գործով մինչդատական վարույթի ընթացքում: Լրացուցիչ որոշումն ուղարկվում է խախտում թույլ տված պաշտոնատար անձի վերադասին, իսկ այդպիսինը չլինելու դեպքում՝ խախտում թույլ տված պաշտոնատար անձին: Լրացուցիչ որոշումն ստացած պաշտոնատար անձը պարտավոր է որոշումը ստանալուց հետո՝ ոչ ուշ, քան մեկամսյա ժամկետում, քննարկել այն և ձեռնարկել համապատասխան միջոցներ առկա խախտումները վերացնելու կամ նմանատիպ խախտումները բացառելու ուղղությամբ:

Վերոգրյալի հիման վրա Վ. Հովհաննիսյանն առանձնացնում է մասնավոր որոշման հետևյալ հատկանիշները.

- այն կայացվում է որևէ դատական ակտի (դատավճռի, վճռի կամ որոշման) հետ միաժամանակ. օրենքն առանձին մասնավոր որոշում կայացնելու հնարավորություն չի նախատեսում,

- համապատասխան հիմքերի առկայության դեպքում մասնավոր որոշման կայացումը դատարանի պարտականությունն է,

- մասնավոր որոշում կարելի է կայացնել միայն մինչև գործի դատական քննությունը թույլ տրված խախտումների բացահայտման կապակցությամբ,

- այն ուղղված է պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների պաշտոնատար անձանց, որտեղ պետք է հիմնավորված լինի վերոնշյալ անձանց կողմից թույլ տրված օրինախախտումների փաստը,

- մասնավոր որոշումը պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների և պաշտոնատար անձանց համար սանկցիաներ և պարտադիր իրավական հետևանքներ չի առաջացնում, նրանք կրում են միայն մեկամսյա ժամկետում որոշումը քննարկելու պարտականություն,

¹ Ընդունվել է 01.07.1998 թ., ուժի մեջ է մտել 12.01.1999 թ.: Տե՛ս ՀՀՊՏ 1998/22(55), 21.09.1998 թ.: Այսուհետ՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի կամ ԶրԴՕ:

- քննարկման արդյունքում արված եզրահանգումների կամ խախտումների կապակցությամբ ձեռնարկված միջոցառումների մասին դատարանին հայտնելու պարտականություն օրենքով պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների համար նախատեսված չէ¹:

Քննարկելով ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանին մասնավոր (հատուկ) որոշումներ կայացնելու լիազորությամբ օժտելու նպատակահարմարությունը՝ գտնում ենք, որ նման լիազորության տրամադրումը չի կարող արդարացված լինել՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ.

1) ԸՂՕ-ի 2-րդ հոդվածը սահմանում է, որ շահագրգիռ անձն իրավունք ունի դիմել դատարան՝ իր իրավունքների, ազատությունների և օրինական շահերի պաշտպանության նպատակով: Նույն հոդվածը սահմանում է, որ այլ անձանց իրավունքների, ազատությունների ու օրինական շահերի պաշտպանության համար դատարան դիմելու իրավունք ունեն միայն օրենքով նման իրավասությամբ օժտված անձինք: ԸՂՕ-ի 3-րդ հոդվածը սահմանում է, որ դատարանը քաղաքացիական գործը հարուցում է միայն հայցի կամ դիմումի հիման վրա:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանն իր բազմաթիվ որոշումներում անդրադարձել է ԸՂՕ-ի 3-րդ և 131-րդ հոդվածներին և բազմիցս նշել է, որ դատարանը պարտավոր է քաղաքացիական գործը հարուցել միայն համապատասխան հայցի կամ դիմումի առկայության դեպքում, և հարուցված գործը քննել միմիայն այդ գործով ներկայացված հայցապահանջների շրջանակում²:

Վերը նշված կանոնները հանդիսանում են դիսպոզիտիվության (տնօրինչականության) սկզբունքի հիմնաքարերը, իսկ քաղաքացիական դատավարությունն առաջին հերթին հիմնվում է հենց դիսպոզիտիվության սկզբունքի վրա: Դեռևս Ե. Վասկովսկին, բնութագրելով դիսպոզիտիվության սկզբունքը, նշում էր, որ «քաղաքացիական իրավունքների բնորոշ գիծը կայանում է նրանում, որ դրանց իրականացումը լիովին կախված է այդ իրավունքների կրողներից»³:

Դիսպոզիտիվության սկզբունքը ենթադրում է, որ դատարանը չպետք է զբաղվի համապատասխան հայց կամ դիմում չներկայացրած անձանց իրավունքների պաշտպանությամբ (այդ թվում նաև՝ մասնավոր որոշում ընդունելու եղանակով), քանի որ հակառակ դեպքում, դիսպոզիտիվության սկզբունքից բացի, կխախտվի նաև մասնավոր գործերին որևէ մեկի կամայական միջամտության անթույլատրելիության սկզբունքը, որն ամրագրված է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի⁴ 3-րդ հոդվածի 1-ին մասում:

Ավելին, պետք է հաշվի առնել, որ դատարանների խնդիրը ոչ թե իրավախախտների դեմ պայքարը, օրինականության պահպանումը և ընդհանուր վերահսկողությունն է, այլ՝ խախտված իրավունքների, ազատությունների և օրինական շահերի պաշտպանությունը, իսկ ընդհանուր վերահսկողական լիազորություններով դատարանները չպետք է օժտված լինեն:

Նմանապես, վերաքննիչ դատարանի խնդիրը չէ գործին մասնակցող կամ չմասնակցող անձանց կողմից միևնույն քաղաքացիական գործի քննության սկսվելը թույլ տր-

¹ Տե՛ս **Հովհաննիսյան Վ.**, էջ 294:

² Տե՛ս թիվ ՍՂ3/0010/02/12, ԿԴ1/0809/02/10, ԵԿԴ/3430/02/09, ԱԿԴ/0470/02/10, ԵԿԴ/1487/02/08, 3-1401 (ԿԴ), ԸԴ1/0165/02/09, ԿԴ3/0099/02/09, ԵԱԴԴ/0638/02/08, ԵԸԴ/0110/02/08, ԵԱՆԴ/2534/02/08, ԼԴ/0423/02/08/370/, 3-1132(ԿԴ), 3-84(ԿԴ), ԼԴ/0409/02/08, ԵՄԴ/0630/02/08 և ԵԱԸԴ/1939/02/08 քաղաքացիական գործերով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կայացրած որոշումները:

³ Տե՛ս **Васьковский Е.**, Учебник гражданского процесса, Москва, 1917, էջ 124:

⁴ Ընդունվել է 05.05.1998 թ., ուժի մեջ է մտել 01.01.1999 թ.: Տե՛ս ՀՀԳՏ 1998/17(50), 10.08.1998 թ.: Այսուհետ՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք կամ ԶՕ:

ված իրավախախտումների բացահայտումը և վերհանումը (եթե դրանք որևէ կերպ կապված չեն վերաքննիչ բողոքի հիմքերի և հիմնավորումների հետ):

2) Վերաքննիչ դատարանը, որպես ընդհանուր իրավասության դատարանի դատական ակտերի օրինականությունը և հիմնավորվածությունը ստուգող մարմին, իրավունք ունի անդրադառնալ և գնահատական տալ ստորադաս դատարանի կողմից գործի քննության ընթացքում թույլ տրված խախտումներին, սակայն միայն վերաքննիչ բողոքի սահմաններում: Այդ գնահատականները պետք է շարադրված լինեն բողոքի քննության արդյունքում կայացված որոշման մեջ, ուստի առանձին որոշման (մասնավոր որոշման) ընդունման անհրաժեշտությունն այս առումով բացակայում է:

Հակառակ դեպքում, եթե վերաքննիչ դատարանը անդրադառնալ և գնահատական տալ ընդհանուր իրավասության դատարանի կողմից թույլ տրված և գործի ելքի վրա չազդող, սակայն վերաքննիչ բողոքում չմատնանշված խախտումներին, ապա կստացվի, որ վերաքննիչ դատարանը դուրս է եկել բողոքի հիմքերի և հիմնավորումների շրջանակից:

Վերոգրյալի հիման վրա գտնում ենք, որ չնայած մասնավոր որոշումների դրական նշանակությանն ու ազդեցությանը, այդուհանդերձ դրանց գոյությունը քաղաքացիական դատավարությունում արդարացված չէ, հետևաբար նման որոշումներ ընդունելու լիազորության վերապահումը վերաքննիչ դատարանին նույնպես արդարացված չէ:

Քննարկելով վերաքննիչ դատարանի գործառույթային լիազորությունների հետ կապված արդի հիմնախնդիրները՝ չի կարելի չանդրադառնալ վերաքննիչ դատարանի կողմից իր կայացրած դատական ակտի պարզաբանման և/կամ դրանում տեղ գտած վրիպակների, գրասխալների և թվաբանական սխալների ուղղման հարցին:

Թիվ ԼԴ/0376/02/09 քաղաքացիական գործով կայացված որոշմամբ ՀՀ վճռաբեկ դատարանն անդրադարձել է վճռի պարզաբանման նշանակությանը և առանձնահատկություններին՝ փաստելով, որ վճռի պարզաբանումը վճռի եզրափակիչ մասում թերությունների վերացման միջոցներից մեկն է, որն ուղղված է շտկելու վճռում առկա անհստակություններն ու երկիմաստությունները՝ շարադրելով այն առավել պարզ և հասկանալի:

Վճռաբեկ դատարանը փաստել է նաև, որ օրենսդիրը վճռի պարզաբանման նպատակահարմարության հստակ չափորոշիչներ չի սահմանել, ուստի, հաշվի առնելով, որ վճռի պարզաբանումը դատարանի իրավասությունն է, այլ ոչ թե պարտականությունը, բոլոր դեպքերում վճռի պարզաբանման անհրաժեշտության հարցը դատարանը լուծում է ինքնուրույն:

Վճռի պարզաբանման անհրաժեշտությունը պետք է պայմանավորված լինի միայն վճռի եզրափակիչ մասում այնպիսի անհստակությունների առկայությամբ, որոնք կարող են երկակի մեկնաբանության տեղիք տալ կամ դժվարացնել վճռի կատարումը:

Միևնույն ժամանակ վճռաբեկ դատարանն ընդգծել է, որ դատարանն իրավասու չէ վճռի պարզաբանման արդյունքում փոփոխել վճռի բովանդակությունը կամ լուծել այնպիսի հարցեր, որոնք չեն քննարկվել այդ դատական ակտով¹:

Թիվ ԵԿԴ/3468/02/08 քաղաքացիական գործով կայացված որոշմամբ ՀՀ վճռաբեկ դատարանն ուղղակիորեն սահմանել է, որ ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանը չունի իր կողմից կայացրած որոշումը պարզաբանելու լիազորություն²:

Վճռաբեկ դատարանի տվյալ որոշման հիմքում դրված է ՀՀ Սահմանադրության³ 5-րդ հոդվածը (պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններն ու պաշտոնատար անձինք իրավասու են կատարելու միայն այնպիսի գործողություններ, որոնց

¹ Տե՛ս ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 28.11.2014 թ. որոշումը՝ թիվ ԼԴ/0376/02/09 քաղաքացիական գործով:

² Տե՛ս ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 02.04.2010 թ. որոշումը՝ թիվ ԵԿԴ/3468/02/08 քաղաքացիական գործով:

³ Տե՛ս ՀՀԳՏ 2005.12.05/Հատուկ թողարկում, հոդ. 1426, այսուհետ՝ ՀՀ Սահմանադրություն:

համար լիազորված են Սահմանադրությամբ կամ օրենքներով), ինչպես նաև այն հանգամանքը, որ ԶԴՕ-ն վերաքննիչ դատարանին ուղղակիորեն չի վերապահել նման լիազորություն, իսկ դատավարական օրենսդրության անալոգիա կիրառվել չի կարող:

Ասվածը հավասարապես վերաբերում է նաև դատական ակտում տեղ գտած վրիպակների, գրասխալների և թվաբանական սխալների ուղղման լիազորությանը, որից վերաքննիչ դատարանը փաստորեն նույնպես զրկված է (նույն պատճառաբանությամբ):

Ս. Մեղրյանն այս կապակցությամբ նշում է, որ օրենսդիրը թույլ է տալիս վերացնել միայն վճիռներում առկա թերությունները և թույլ չի տալիս ԶԴՕ-ի 142-րդ և 143-րդ հոդվածները կիրառել այլ դատական ակտերի (այդ թվում նաև՝ վերաքննիչ դատարանի որոշումների) նկատմամբ: Մինչդեռ կարող է օբյեկտիվ անհրաժեշտություն առաջանալ լրացնելու կամ պարզաբանելու ցանկացած դատական ակտ, ուղղելու դրանում տեղ գտած վրիպակները, գրասխալները և թվաբանական սխալները: Ընդ որում, դատական ակտում առկա թերությունների վերացման իրավունքը պետք է վերապահել տվյալ դատական ակտը կայացնող դատարանին: Ցանկացած դատարան պետք է ունենա իր իսկ կողմից կայացված դատական ակտը պարզաբանելու, դրանում տեղ գտած վրիպակները, գրասխալները և թվաբանական սխալներն ուղղելու հնարավորություն¹:

Հետագայում նման դիրքորոշում է հայտնել նաև Վ. Հովհաննիսյանը, նշելով, որ պետք է առաջնորդվել յուրաքանչյուր դատական ատյանին սեփական ակտերը պարզաբանելու լիազորություն ընձեռելու սկզբունքով²: Վերաքննիչ դատարանի որոշման պարզաբանման նկատմամբ կարող են կիրառվել վճռի պարզաբանման կանոնները՝ հաշվի առնելով դատական ակտերի վերաքննությանը բնորոշ առանձնահատկությունները³:

Վճիռը պարզաբանելու նպատակը դրա կատարման համար անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծելն է⁴, իսկ վերաքննիչ դատարանի որոշման պարզաբանումը կարող է պայմանավորված լինել ինչպես դրա կատարման, այնպես էլ՝ առաջին ատյանի դատարանում գործի նոր քննության համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծման անհրաժեշտությամբ: Վերաքննիչ դատարանի որոշումը կարող է պարզաբանվել մինչև առաջին ատյանի դատարանում գործի դատաքննությունը, եթե կայացվել է դատական ակտն ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն բեկանելու մասին որոշում, մասնակիորեն կարճվել է գործի վարույթը կամ առանց քննության է թողնվել հայցը, կամ մինչև դրա կատարումը, եթե վերաքննիչ դատարանը բեկանել է դատական ակտը և հաստատել կողմերի հաշտության համաձայնությունը, մասնակիորեն բեկանել և փոփոխել է ստորադաս դատարանի դատական ակտը⁵: Դատական ակտը պարզաբանելու պահանջ այն կայացնող դատարանին կարող է ներկայացվել կատարման վաղեմության ընթացքում⁶:

Վ. Հովհաննիսյանն առաջարկում է ԶԴՕ-ի 143-րդ հոդվածում «վճիռ» բառը փոխարինել «դատական ակտ» բառերով, ինչը վերաքննիչ դատարանին կտա իր կայացրած դատական ակտը պարզաբանելու և դրանում տեղ գտած վրիպակները, գրասխալներն ու թվաբանական սխալներն ուղղելու լիազորություն⁷:

¹ Տե՛ս Մեղրյան Ս., Առաջին ատյանի դատարանի քաղաքացիական գործերով դատական ակտերը, Երևան, 2010, էջ 182-183:

² Տե՛ս Հովհաննիսյան Վ., էջ 313:

³ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 315:

⁴ Տե՛ս Մեղրյան Ս., էջ 180-182:

⁵ Տե՛ս Հովհաննիսյան Վ., էջ 315:

⁶ Տե՛ս Մեղրյան Ս., էջ 181:

⁷ Տե՛ս Հովհաննիսյան Վ., էջ 319:

Ի տարբերություն առաջին ատյանի դատարանի, ԶԴՕ-ն վերաքննիչ դատարանին չի օժտել նաև լրացուցիչ որոշում կայացնելու լիազորությամբ: Ս. Մեղրյանն առաջարկում է նախատեսել վերադաս դատական ատյանների որոշումները լրացուցիչ որոշմամբ լրացնելու հնարավորություն մասնավորապես այն դեպքերում, երբ՝

1) վերաքննիչ կամ վճռաբեկ դատարանն ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն բեկանել է դատական ակտը և հաստատել է կողմերի հաշտության համաձայնությունը և չի լուծել դատական ծախսերի հարցը.

2) վերաքննիչ կամ վճռաբեկ դատարանն ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն բեկանել է դատական ակտը և կարճել է գործի վարույթն ամբողջությամբ կամ դրա մի մասը կամ առանց քննության է թողել հայցը (դիմումը) ամբողջությամբ կամ մասամբ և չի լուծել դատական ծախսերի հարցը.

3) վերաքննիչ կամ վճռաբեկ դատարանը մասնակիորեն բեկանել է դատական ակտը և, առանց գործը նոր քննության ուղարկելու, փոփոխել է այն՝ որոշում չկայացնելով հայտարարված պահանջներից որևէ մեկով կամ, լուծելով իրավունքի մասին հարցը, չնշելով հատկացվող գումարի չափը, բռնագանձման ենթակա գումարը կամ այն գործողությունները, որոնք պարտավոր է կատարել պարտապանը¹:

Նմանատիպ առաջարկությամբ է հանդես եկել նաև Վ. Հովհաննիսյանը²:

Բավականին հետաքրքրական է նաև վերաքննիչ դատարանի կողմից հայցի ապահովման միջոցների կիրառման հնարավորության հարցը: Հայցի ապահովման միջոցները բաղաբաղիական դատավարությունում իրենցից ներկայացնում են դատարանի կողմից օպերատիվ կերպով և որոշակի ժամկետով կիրառվող սահմանափակումներ³, արգելքներ⁴ և պարտականություններ⁵, որոնք կոչված են ստեղծել համապատասխան երաշխիքներ՝ դատական ակտերի կատարումն ապահովելու համար⁶:

Անդրադառնալով հայցի ապահովման ինստիտուտի դերին և նշանակությանը՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանն իր որոշումներում ամրագրել է, որ.

- հայցի ապահովման ինստիտուտի կարևորագույն նպատակն է՝ ապահովել որոշակի երաշխիքներ հարուցված հայցով ապագա վճռի կատարումն ապահովելու և հայցվորի օրինական շահերը ցանկացած բացասական հետևանքներից պաշտպանելու համար⁷,

- հայցի ապահովման միջոցի կիրառման անհրաժեշտությունն առաջանում է այն դեպքում, երբ նման միջոց չձեռնարկելը կարող է անհնարին դարձնել կամ դժվարացնել դատական ակտի կատարումը կամ կարող է վատթարացնել վեճի առարկա գույքի վիճակը⁸:

ԶԴՕ-ի 97-րդ հոդվածը սահմանում է, որ հայցի ապահովումը թույլատրվում է դատավարության ցանկացած փուլում: «Դատավարության ցանկացած փուլում» արտահայտությունը ենթադրում է, որ այն կիրառելի է նաև դատական ակտի վերաքնննության ընթացքում: Սակայն այս նորմը դատական պրակտիկայում խիստ սահմանափակ մեկնաբանություն է ստացել. հայցի ապահովման միջոց կիրառելու վերաբերյալ

¹ Տե՛ս Մեղրյան Ս., էջ 183-184:

² Տե՛ս Հովհաննիսյան Վ., էջ 321:

³ Տե՛ս Рябченко Л., Обеспечить - полдела. Главное - исполнить, “ЭЖ-Юрист”, 2003, № 8, էջ 35:

⁴ Տե՛ս Пучкарев Е., Решение - не фикция, “ЭЖ-Юрист”, 2003, № 35, էջ 117-127:

⁵ Տե՛ս Рожкова М., Об определениях арбитражных судов (их обжалование, вступление в законную силу и приобретаемых свойствах), “Вестник ВАС РФ”, 2006, № 3, էջ 22:

⁶ Տե՛ս Треушников А., Обеспечительные меры в арбитражном процессе, “Законодательство”, 2003, № 8, էջ 15:

⁷ Տե՛ս ՀՀ վճռաբեկ դատարանի՝ թիվ ԵՇԴ/0550/02/09 բաղաբաղիական գործով 30.07.2010 թ. և ՀՀ վճռաբեկ դատարանի՝ թիվ ՎԴ/0677/05/08 վարչական գործով 30.04.2009 թ. որոշումները:

⁸ Տե՛ս ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 27.04.2012 թ. որոշումը՝ թիվ ԵՄԴ/1086/02/10 բաղաբաղիական գործով:

միջնորդությունը գործնականում կարող է ներկայացվել միայն ընդհանուր իրավասության դատարանում՝ մինչև գործի դատաքննության ավարտը: Իսկ վերաքննիչ դատարանի կողմից հայցի ապահովման միջոցների կիրառումը ներկայումս գործնականում բացառված է: Նման միջնորդությունները դատական պրակտիկայում մերժվում են՝ ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի մոտ համապատասխան լիազորության բացակայության հիմքով:

Գտնում ենք, որ նման մոտեցումն արդարացված չէ, իսկ վերաքննիչ դատարանը պետք է օժտված լինի կայացվելիք դատական ակտի արդյունավետ կատարումը երաշխավորելու և ապահովելու լիազորությամբ: Ասվածը հիմնավորում ենք հետևյալով.

1) Հնարավոր է, որ հայցի ապահովման միջոցներ կիրառելու հիմքերը (դատական ակտի կատարմանը սպառնացող հանգամանքները) առաջացած լինեն դատական ակտի վերաքննության ընթացքում: Հնարավոր է նաև, որ առաջին ատյանի դատարանում գործի քննության ընթացքում հայցվորն ինչ-ինչ պատճառներով ներկայացրած չլինի համապատասխան միջնորդություն և ցանկանա այն ներկայացնել միայն վերաքննիչ դատարանում: Դատարանների կողմից իրականացվող արդարադատությունը ինչ-որ տեղ կկրի ձևական բնույթ, եթե նման միջնորդությունները վերաքննիչ դատարանի կողմից մերժվեն, իսկ դատական ակտն այդ պատճառով մնա անկատար:

Օրինակ՝ թիվ ԵԱԶԴ/1043/02/10 քաղաքացիական գործով կայացված վճռի վերաքննության ընթացքում հայցվորը վերաքննիչ դատարանին ներկայացրել է հայցի ապահովման միջոց կիրառելու վերաբերյալ միջնորդություն: Այդ միջնորդությունը վերաքննիչ դատարանի 10.01.2014 թ. արձանագրային որոշմամբ մերժվել է՝ համապատասխան լիազորությունների բացակայության հիմքով: Այնուհետև, պատասխանողի կողմից օտարվել են իրեն պատկանող բոլոր անշարժ գույքերը, ինչը լրջորեն խոչընդոտել է դատական ակտի կատարմանը:

2) ԶԴՕ-ն չի պարունակում որևէ արգելք՝ վերաքննիչ դատարանի կողմից հայցի ապահովման միջոց կիրառելու կապակցությամբ: ԶԴՕ-ի 97-րդ հոդվածը սահմանում է, որ **հայցի ապահովումը թույլատրվում է դատավարության ցանկացած փուլում:**

Համեմատության համար նշենք, որ ԶԴՕ-ի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է, որ կողմերը **դատավարության ցանկացած փուլում** կարող են գործն ավարտել հաշտության համաձայնությամբ: Իսկ ԶԴՕ-ի 36-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է, որ իրավահաջորդություն հնարավոր է **դատավարության ցանկացած փուլում:** Ընդ որում, թե՛ հաշտության համաձայնության կնքումը, թե՛ իրավահաջորդությունը կարող են տեղի ունենալ ինչպես առաջին ատյանի, այնպես էլ՝ վերաքննիչ և վճռաբեկ դատարաններում:

Վերաքննիչ դատարանը զրկված է նաև դատական ակտի կատարման ապահովման միջոցներ կիրառելու լիազորությունից: ԶԴՕ-ի 141-րդ հոդվածը սահմանում է, որ դատարանը, գործին մասնակցող անձանց դիմումով, վճռի կայացումից հետո կարող է միջոցներ ձեռնարկել վճռի կատարումն ապահովելու համար, մինչդեռ վերաքննիչ դատարանը նման լիազորություն չունի: Գտնում ենք, որ նման մոտեցումն արդարացված չէ: Ասվածը հատկապես վերաբերում է այն դեպքերին, երբ վերաքննիչ դատարանը բեկանել և փոփոխել է ընդհանուր իրավասության դատարանի վճիռը՝ իր որոշմամբ սահմանելով կողմերի միջև առկա նյութաիրավական վեճի բոլորովին այլ լուծում, քան սահմանված է դատարանի վճռով:

Այս հարցի կապակցությամբ պետք է նշել, որ «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին» օրենքի՝ շրջանառության մեջ գտնվող նախագծի 1-ին հոդվածով ամրագրված

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի նոր խմբագրության¹ 267-րդ հոդվածը վերաքննիչ դատարանին հնարավորություն է տալիս դատարանի վճիռը բեկա-
նելու և փոփոխելու դեպքում կիրառել որոշման կատարման ապահովման միջոցներ՝
հայցի ապահովման միջոցների կիրառման համար նախատեսված կարգով:

Բավականին հետաքրքրական է նաև վերաքննիչ դատարանի կողմից բողոքարկ-
ված դատական ակտի գործողությունը կասեցնելու լիազորության հետ կապված հիմ-
նախնդիրը:

Օրինական ուժի մեջ մտնելու դեպքում դատարանի վճիռը ձեռք է բերում անհեր-
քելիության, բացառիկության, պարտադիրության, նախադատելիության և կատարե-
լիության հատկանիշներ²: Վճռի կատարելիությունը վճռով նախատեսված գործողու-
թյունների իրականացման անհրաժեշտությունն է, վճիռը կամավորապես չկատարվե-
լու դեպքում, պարտավոր անձի կամքին հակառակ, նրա հարկադիր կատարման հնա-
րավորությունը³: ԶԴՕ-ի 14-րդ հոդվածի համաձայն՝ օրինական ուժի մեջ մտած դա-
տական ակտը պարտադիր է բոլոր պետական մարմինների, տեղական ինքնակառա-
վարման մարմինների, դրանց պաշտոնատար անձանց, իրավաբանական անձանց և
քաղաքացիների համար ու ենթակա է կատարման ՀՀ ամբողջ տարածքում:

Անվիճելի է, որ որպես կանոն վերաքննության կարգով բողոքարկվում են օրինա-
կան ուժի մեջ չմտած դատական ակտերը, սակայն ԶԴՕ-ն այս կանոնից սահմանում է
մի շարք բացառություններ: Մասնավորապես, օրինական ուժի մեջ մտած դատական
ակտի դեմ վերաքննիչ բողոք կարող է բերվել.

- այն դեպքում, երբ բողոք բերած անձը բաց է թողել վերաքննիչ բողոք բերելու
համար օրենքով սահմանված ժամկետը, ներկայացրել է համապատասխան ժամկետի
բացթողումը հարգելի համարելու վերաբերյալ միջնորդություն, և այն բավարարվել է
վերաքննիչ դատարանի կողմից (ԶԴՕ-ի 207-րդ հոդվածի 6-րդ մաս),

- այն բացառիկ դեպքերում, երբ ընդհանուր իրավասության դատարանը թույլ է
տվել նյութական կամ դատավարական իրավունքի այնպիսի հիմնարար խախտում-
ներ, որոնց արդյունքում ընդունված դատական ակտը խաթարում է արդարադատու-
թյան բուն էությունը (ԶԴՕ-ի 207-րդ հոդվածի 7-րդ մաս),

- գործին մասնակից չդարձված անձի կողմից, ում իրավունքների և պարտակա-
նությունների վերաբերյալ ընդհանուր իրավասության դատարանը վճիռ է կայացրել
(ԶԴՕ-ի 5-րդ մաս):

Վերը նշված դեպքերում գործ ունենք օրինական ուժի մեջ մտած և հարկադիր
կատարման ենթակա դատական ակտի բողոքարկման հետ: Հետևաբար գտնում ենք,
որ լիովին հիմնավորված կլինի վերաքննիչ դատարանին օրինական ուժի մեջ մտած,
սակայն բողոքարկված դատական ակտի գործողությունը կասեցնելու հայեցողական
լիազորություն վերապահելը՝ այն դեպքերում, երբ վերաքննիչ դատարանը, ԶԴՕ-ով
սահմանված հիմքերի առկայության դեպքում, վարույթ է ընդունել օրինական ուժի
մեջ մտած վճռի դեմ բերված վերաքննիչ բողոքը: Առավել ևս, պետք է նշել, որ ԶԴՕ-ի
204.37-րդ հոդվածի 3-րդ մասը վերաքննիչ դատարանին վերապահել է նման հայե-
ցողական լիազորություն, սակայն միայն նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքե-
րով դատական ակտի վերանայման վարույթ հարուցելու դեպքում:

¹ Տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություն
կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի՝ շրջանառության մեջ գտնվող նախագիծը, http://moj.am/storage/files/legal_acts/legal_acts_5394019566_Qax_dat_26.11.2012.pdf (20.09.2014), այսուհետ՝ Նախագիծ:

² Տե՛ս **Պետրոսյան Ռ.**, Հայաստանի քաղաքացիական դատավարություն, 3-րդ հրատ., Երևան, 2007,
էջ 474:

³ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 477:

**ՀՀ ՎԵՐԱՔՆՆԻՉ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹՅՈՒՆ ԼԻԱԶՈՐՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԱՌՆՉՎՈՂ ՄԻ ՇԱՐՔ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ**

Բանալի բառեր՝ վերաքննիչ դատարանի գործառնության լիազորություններ, մասնավոր որոշում, դատական ակտի պարզաբանում, վրիպակների, գրասխալների և թվաբանական սխալների ուղղում, լրացուցիչ որոշում, հայցի ապահովում, դատական ակտի գործողության կասեցում

Հոդվածը նվիրված է ՀՀ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի գործառնության լիազորություններին առնչվող մի շարք հիմնախնդիրների: Հեղինակի կողմից քննարկվել և վերլուծվել են վերաքննիչ դատարանի կողմից մասնավոր որոշումների կայացման, որոշումների պարզաբանման, դրանցում թույլ տրված վրիպակների, գրասխալների և թվաբանական սխալների ուղղման և լրացուցիչ որոշումների կայացման հետ կապված մի շարք հիմնախնդիրներ:

Մասնավորապես, հեղինակի կողմից քննարկվել ու վերլուծվել են մասնավոր որոշումների կայացման կապակցությամբ դատավարագետների արտահայտած տեսակետները, և հիմնավորվել է դրանց անհրաժեշտության բացակայությունը քաղաքացիական դատավարությունում: Մինևույն ժամանակ հեղինակի կողմից պաշտպանվել է դատավարագիտության մեջ տեղ գտած այն տեսակետը, որ յուրաքանչյուր դատական ատյանի (այդ թվում՝ վերաքննիչ դատարանին) անհրաժեշտ է վերապահել իր իսկ կողմից կայացված դատական ակտը պարզաբանելու, դրանում տեղ գտած վրիպակները, գրասխալները և թվաբանական սխալներն ուղղելու հնարավորություն:

Հոդվածում քննարկվել են նաև վերաքննիչ վարույթի փուլում հայցի ապահովման միջոցների կիրառման հնարավորության և վերաքննիչ դատարանի կողմից օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտի գործողության կասեցման հետ կապված հարցերը: Արդյունքում հեղինակն առաջարկել է փոփոխություններ մտցնել ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում և վերաքննիչ դատարանին օժտել համապատասխան լիազորություններով:

Вагн Григорян

**РЯД АКТУАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ, СВЯЗАННЫХ С ФУНКЦИОНАЛЬНЫМИ
ПОЛНОМОЧИЯМИ АПЕЛЛЯЦИОННОГО СУДА РА**

Ключевые слова: функциональные полномочия апелляционного суда, частное определение, пояснение судебных постановлений, исправление описок и арифметических ошибок, дополнительное постановление, обеспечение иска, приостановление законной силы судебных постановлений

Статья посвящена изучению ряда проблем функционального полномочия апелляционного суда РА. В статье рассмотрены вопросы, связанные с частными определениями апелляционного суда, а также проблемы, касающиеся пояснения судебных постановлений, исправления описок и явных арифметических ошибок, а также принятия дополнительных постановлений.

В частности, в статье были обсуждены и проанализированы мнения, высказанные процессуалистами о частных решениях суда, и обосновано отсутствие их необходимости в гражданском судопроизводстве. В тоже время защищается мнение о том, что каждой судебной инстанции (в том числе и апелляционному суду) необходимо предоставить возможность разъяснения вынесенного им судебного акта, а также возможность исправления имевших в нем место опечаток и арифметических ошибок.

В статье также рассмотрены проблемы, касающиеся обеспечения иска в стадии апелляции судебных решений и приостановления законной силы судебных решений в случае обжалования вошедших в законную силу решений. В результате исследования автор предлагает внести поправки в Гражданско-процессуальный кодекс РА и наделить апелляционный суд РА соответствующими полномочиями.

Vahagn Grigoryan

TOPICAL PROBLEMS ASSOCIATED WITH FUNCTIONAL AUTHORITIES OF THE COURT OF APPEAL OF THE REPUBLIC OF ARMENIA

Keywords: functional authorities of the Court of Appeal, special decisions, clarification of decisions, correction of misprints and obvious arithmetic errors in the decisions, additional decisions, provisional remedies, suspension of enforceable judgments

The article is devoted to a number of problems associated with the functional authorities of the Court of Appeal of the Republic of Armenia. The problems related to special decisions, clarifications of decisions, correction of misprints and obvious arithmetic errors in the decisions and additional decisions are discussed in this article.

In particular, the author has discussed and analyzed the views expressed by the researchers concerning the private decisions of the court and has justified the absence of their necessity in civil proceedings. At the same time, the author defends the view that each court (including court of appeal) should be entitled to clarify its judicial acts, and to correct the misprints and obvious arithmetic errors.

The article also deals with the problems related to provisional remedies (securities for a claim) at the stage of appeal of the court decisions and problems related to suspension of enforceable judgments in case of appeal against court decisions which have entered into force. As a result, the author proposes amendments to the Civil Procedure Code and suggests empowering the Court of Appeal of the Republic of Armenia by appropriate authorities.